

Также полученная информация по данному методу может помочь менеджерам значительно сократить свои затраты по определенным видам деятельности.

Резюмируя, следует отметить, что метод функционального калькулирования предоставляет множество необходимых данных о видах деятельности, а также о ресурсах, которые эти виды деятельности потребляют. Система функционального калькулирования представляет собой не просто метод распределения накладных расходов, но метод, который используется в функциональном менеджменте, стратегическом планировании, логистике. Данный метод – это долгосрочная перспектива, направленность данной перспективы в хорошую или плохую сторону зависит уже от правильности принятых управленческих решений

Литература

1. Друри К. Введение в управленческий и производственный учет. - М. : Аудит:ЮНИТИ, 1998. - 774с.
2. Алданиязов, К. Н. Управленческий учет и анализ. - Алматы : Юрид. лит., 2008. - 364 с/

Игенбаева А.Ж., 3 курс (академик Е.А.Бөкетов атындағы ҚарМУ)
Ғылыми жетекшісі – э.ғ.м, аға оқытушы Садуақасова М.Б.

ҚОРЛАРДЫ ЕСЕПКЕ АЛУДЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Тауарлы-материалдық құндылықтарда қаражаттың тиімді пайдаланылуын бақылау фирманың табысты жұмысының қажетті шарты болып табылады.

Жоғалтулар есебі, біріншіден, жоғалтулар мөлшерін анықтау; екіншіден, себептер мен кінәлілерді анықтау; үшіншіден, өтеуге қажет сомаларды анықтау үшін қажет. Экономикалық әдебиеттегі жоғалтулар деп, әдетте, өндірістік емес жоғалтулар түсіндіріледі. Бұл ретте өндірістік емес жоғалтулар -бұл технология мен өндірісті ұйымдастырудағы, мүлікті сақтау жүйесіндегі кемшіліктерден, сондай-ақ сыртқы мән-жайлардан туындаған және табыс әкелмейтін шығыстар[1].

1 кестеде жоғалтулар себептері келтірілген.

Кесте 1

Жоғалтулардың пайда болу себептері

Жоғалтулардың түрлері	Себептері
1.Жеткізушілерден тауарларды қабылдау кезіндегі жетіспеушілік	Тасымалдау нәтижесінде пайда болған шығындар(ауа райы жағдайлары, авария, сапасыз орау), табиғи кему
2.Табиғи кему түріндегі жоғалтулар	Тауардың биологиялық және физикалық-химиялық қасиеттерінің өзгеруі салдарынан оның сапасы сақталған кезде оның салмағының жоғалуы
3.Тауар-материалдық құндылықтарды сақтау кезіндегі жоғалтулар	Тауарлық-материалдық құндылықтарды сақтау кезіндегі жетіспеушіліктер және бүлінулер
4.Тоқтап қалудан және ақаудан жоғалтулар	Жабдықтар мен жұмысшылардың тоқтап қалуынан туындаған шығындар, ақаулы өнім шығару нәтижесіндегі шығындар
5.Өндіру және тасымалдау кезіндегі технологиялық жоғалтулар	Өндіріс және тасымалдау технологиясына негізделген жоғалтулар
6.Төтенше жағдайлар нәтижесіндегі жоғалтулар	Табиғи апаттардан және төтенше жағдайлардан туындаған жоғалтулар (өрт, су тасқыны)

Төменде қорларға байланысты типтік шоттар корреспонденциясы берілген:

- 1.Түгендеу нәтижесінде материалдар бойынша жетіспеушіліктің анықталуына: Дт 1270 Кт 1310.
 - 2.Жетіспеушіліктің қызметкердің мойнына жатқызылуына: Дт 1250 Кт 1270.
 - 3.Нормадан тыс жетіспеушіліктің есептен шығарылуына: Дт 7480 Кт 1270 [2].
- 2-кестеде технологиялық жоғалтулардың жіктелуі жинақтылып, көрсетілген.

Кесте 2
Технологиялық жоғалтуларды жіктеу

Белгілері	Сипаттамасы
1.Шаруашылық процестері бойынша	Тауарлық-материалдық құндылықтарды сатып алу кезінде, өндіріс және өткізу сатысында технологиялық жоғалтулар жіктеледі.
2.Пайда болу орындары бойынша	топтастыру бір жағынан қызмет түрлеріне, өндірістік процестің сипатына, кәсіпорынның ұйымдық құрылымына, ал екінші жағынан – басқару шешімдерін қабылдау кезінде пайдаланушылардың ақпаратқа деген қажеттіліктеріне және оны құрудың ұтымдылығына байланысты болады.
3.Оңтайлылық дәрежесі бойынша	технологиялық жоғалтулар нормативтік және нормативтен тыс болып бөлінеді. Нормативтік технологиялық ысыраптар – бұл технологиялық негізделген нормалар шегіндегі, нормативтен тыс ысыраптар-нормалардан асатын ысыраптар.

Қорытындылай айтқанда, технологиялық шығындарды анықтау тәртібін ұйымның есеп саясатында бекіту қажет. Ұйым мамандары нақты технологиялық шығындардың көлемін үнемі бақылап отыруға тиіс. Егер асып кету орын алса, онда ол талдануы тиіс. Мұндай асып кету, мысалы, өндіріс процесінде сапасыз шикізатты пайдаланған немесе технология бұзылған жағдайда мүмкін. Іс жүзінде жүргізілген жоғалтулардың жоспарлы көрсеткіштерден үнемі асып кеткен жағдайда технологиялық ысыраптардың нормаларын қайта қарау керек. Технологиялық жоғалтуларды есепке алудың қарастырылған тәсілі ұйымдарға нормативтен тыс жоғалтуларды уақтылы анықтауға және олардың туындау себептерін айқындауға мүмкіндік береді, бұл технологиялық жоғалтуларды төмендету және өнімнің өзіндік құнын төмендетудің жасырын резервтерін анықтау бойынша тиімді басқарушылық шешімдер қабылдауға мүмкіндік береді.

Әдебиеттер

1. Мырзалиев Б.С., Әбдішүкіров Р.С. Бухгалтерлік есепті үйренудің әдістемелері Алматы 2017
2. Ахунова, Д.З. Бухгалтерлік есеп негіздері: оқу құралы. - Семей, 2016

Кайроллаев Р.А., 4 курс (академик Е.А. Бөкетов атындағы ҚарМУ)
Ғылыми жетекшісі – э.ғ.к., доцент Хишаева Ж.Т.

ҚОРЛАРДЫҢ ЕСЕПКЕ АЛУ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Өндірісте қорлардың есебінің дәл қазіргі кезде елімізде өзектілігі күннен күнге артуда. Бухгалтерлік есепте қорларды есепке алуды дұрыс жүзеге асырып, олардың маңыздылығын түсіну керек. Бұл тақырыптың қазіргі кезде өзектілігі артып отыр.

Оны шешу үшін төмендегі мәселелерге көңіл бөлу керек:

- қорларды тиімді қолдануды жақсарту әдістерін таңдау;
- өндірісте қорларды тиімді пайдалану мен оларға аудиторлық тексеру жолдарын жетілдіру;
- дайын өнімдер мен тауарлар бәсекелестікке төтеп беру үшін сапасын жақсартып, оларға жұмсалған шығындарды бақылау ;
- тауарлар мен дайын өнімдерді халықаралық стандарттарға сәйкестендіру;
- өнімдердің өзіндік құнын төмендету жолдарын қарастыру және сапасын арттыру;
- қорлар есебін дұрыс жолға қойып, өнімнің өзіндік құнын калькуляциялауда өнім түрлеріне қарай тиімді әдістерін таңдау және есеп саясатына енгізіп отыру.

Кәсіпорында қорларды есепке алудың сауатты жүйесін құру өнімнің өзіндік құнын төмендетуге, сауда үстеме бағасының мөлшерін арттыруға және өндірілетін өнім бағасын бәсекелестік басқаруға мүмкіндік береді. Қазіргі уақытта материалдық - өндірістік қорларды есепке алу өзекті және маңызды, өйткені қазіргі экономикалық жағдайда қорларды тиімді әрі мақсатты пайдалану нәтижесінде фирманың табысты қаржы – шаруашылық қызметіне әсерін тигізеді.

Қорлар өндіріс саласына қызмет көрсетеді және оның материалдық негізі болып табылады. Олар өнім өндіру процесін қамтамасыз ету, құнды қалыптастыру үшін қажет.